folio — 2

Een Christelijcke vermaninghe/aen alle onpartydighe Predicanten: Om te waecken/ ende bytijts te voorsien/dat die Sathan gheen nieu Pausdom/aen des ouden benaest vernallen plaets wederom oprechte: *door*

C. C. V. M. I. D. H. G.

Apoc.12 b/12.

Wee den ghenen, die op Aerden, ende op der Zee woonen: Want die Duyuel is tot v af gecomen, die seer toornich is, dewijl hy weet, dat hy cleyne tijt heeft.

1 Pet.5.a/8.

Weest nuchteren/ waeckt / wendt v wederpartie de Duyuel gaet om als een briischende Leeuw / soeckende wien hy verslinden mochte.

2.Cor.11./ 8.14.b/15.

Sulcke valsche Apostelen, zijn bedriechlijcke arbeyders, hen veranderende in Apostelen Christi: ende het en is geen wonder, want die Sathan selfs wert in een Enghel des lichts verandert, Soe en ist dan gheen wonder, dat oock zijne dienaers, verwandelt worden, in dienaers der gherechticheyt, der welcke eynde sal wesen, na haren wercken.

Mat.13.e/25.

Als die Menschen sliepen/quam zijn Vyant/ende saeyden onecruyt midden in die Tarwe/ende ginck wech.

·1584·

Allen onpartidighen Predican-
ten ende Leraren des Godlijcken Woordts/
wenscht die aller cleynste ende verachste onder hen
allen/Ghenade ende vrede / van Godt den Vader:
Door Jesum Christum onsen Heere ende Hemel-
schen Coninck.

B Hesien ende gemerct
hebbende Mannen-broeders /
den ontydigen ende verkeerden yver
van sommighen onsen mede Die-
naren / soe wel in dese Prouintien
van Hollant / als oock in geheel Ne-
derlant/ende ouer al / daer die Men-
schen door Gods ghenade/tot kennisse des Pauschelijc-
ken grouwels ghecomen zijn. Ende duer Godts ghena-
de seer wel verstaende/hoe dat die Sathan / een afghe-
scheyden Vyandt van Godt/ende aller Menschen salic-
heyt/dewijl hy als een Duyuel/veel Menschen niet meer
en kan vervueren / gebonden zijnde met kettingen a/om
den loop des Euanghely niet te beletten: Hem in eenen a. Apo. 20. a. 3
Engel des lichts veranderende b/ nu voort aen die ge- b. 2. Co. 11. 14
loouigen/eenvondighen ende goethertighen gaern ver-
voeren en verleyden soude/om sy luyden/die duer Gods
genade/der duysternis des Pausdoms ontvloden c zijn/ c. 2. Pet. 2. 18.
archlistelijck/ende alsoo subtylicken / dat zijt selfs niet
eens souden connen mercken/in eē ander/niet min qua-
der zijnde/dan dat voorgaende was/ wederom te bren-
ghen. Ende om dat selue opt voeghelichste int werck te
stellen (ghelijck hy duysent kunsten weet/om den Men-
schen te verleyden) daer toe als bequame instrumenten/
zijn listich voornemen / hier in meesterlijck dienen-
de/te ghebruycken onderstaet/soedanighe / als hy tot der
Apostelen tyden/ende naer haren Christelijcken afschept
wt dit leuē / gedaē heeft/te weten/die gene/die Leytsluy-

d Rom. 2. b 19 den der blinden d ende wechwysers vanden onwetenden
sijn souden: Om sy luyden/ die nu door Godts genade/
den grouwel des Pausdoms bekent/ende voor den sel-
uen gaern vlieden wilden: aen te wijsen/waer sy luyden
voort aen/om te schuylen een seecker plaets hebben/ende
voor sodanighen ende anderen dergelijcken grouwelen
ende schuselen seecker ende wel bewaert zijn mochten:
Namelijck/alleen int ware Hemelsche Jerusalem/ dat
e Gal. 4. e/26 onser aller Moeder is e/die ware Bruyt des Lams f/die
f Apo. 21 a/. 9. Heylighe algemeene Christelijcke Kerck: Van welcker
g Eph. 5. e/23 onse Hemelsche Coninck Christus Jesus het hooft g/le-
Colo. 1. b /18
h Joa. 14. a/9 uen h/eenighe leermeester i/ Hooge priester k/offerhan-
i mat. 23. a/8. del /altaer m/Coninck n/Bruydegom o Man ende alles p
k psa. 110 4 l/ is: Verduysteren die selue Leydtsluyden ofte immers
Heb. 5. 6. ende 7. 17. sommighe vandien/ mit eenen partydighen ende onty-
l 1. Cor 5. a/7.
m apo. 5. a/9. den yuer/eenẽ schijn des Godsalicheyts hebbende/maer
n Apoca 17. 14 ende 19. 16 des seluen cracht verlochende/om inden seluẽ q/als blin-
o mat. 9. b/15 delijcken loopende/ende eenen Joden ghenoot te maec-
ende 25. 6. ken/ Zee ende Lant omgaende/ van die waerheyt af te
Joan. 3. b. 19
Apo. 22. b 17. leyden die gheene/die sy daer toe ghebracht souden heb-
p Eph. 4. b 10 ben: Henluyden persuaderende/ dat sy wat syn souden/
q 2. tim. 3. a 6
r mat. 23, b 16 soe sy niet en syn: Dat sy Apostelsche ende Prophetische
macht ende Autoriteyt van Godt ontfanghen hebben/
soe nochtans haer ampt ende beroep(zijn sy anders van
Godt beroepen) soe verre vant Prophetische ende Apo-
stelische Ampt ende Autoriteyt verscheyden is / als die
Hemel(by manier van spreecken)vander Aerden. Op
welcke hare gewaente Authoriteyt ende macht / sy hen
verlatende/die Godtlijcke Schriftuer/naer haer ghoet-
duncken /verclaren/ ende alleman aen die selue haere
opinie/verstandt ende verclaringe(die doch somwijlen
meer eene verduysteringhe is)willen binden: Als ket-
ters/Dwalende Gheesten/ende dergelijcken: Verdoe-
mende alle die gheene die tot al haer voorgheuen ende
geuoelen niet Amen ende Ja segghen connen: Rechten
eygen kercken ofte Gemeenten op: Bepalende de selue
met seeckere Wetten / Regulen ende Articulen: den
welcken

welcken sy niet min / dan den xij. Articulen des Chri-
stelijcken Gheloofs/ghelooft ende onder-gheschreuen
willen hebben: Voor gheloouighen ende Kinderen
Godts houdende/alle die ghene/ die welcke dese haer
lieden Articulen in alles approberen / ende hen selfs
goetwillich/ den seluen [van haer gemaecte Wetten ende
Regulen] onderwerpen. Verdoemen daer en teghen
alle die gheene / die hen aen G O D T S Wedt / den
xij. Articulen des Gheloofs/de Prophetische ende A-
postelische Schriften / ende de Christelijcke vryheydt
houdende/den crancken ende gebrecklijcken insettin-
ghen (als sy Paulus noempt) f: Den welcken sy door f.Gala.4.b9.
Godts genade ontuloden zijn/niet wederom van voo-
ren aen en begheeren te dienen. Misbruycken die slue-
tels / die welcke den Apostelen ende recht Ghesanten/
Herders ende Leeraers/om het Coninckrijcke Godes
op ende toe te sluyten/van Godt gegheuen zijnde t/int t.mt.16.b 19. Joa.20.c/23.
gene / dat sy die zielen ten doode veroordelen/die doch
niet steruen en souden/ende oordelen die ten leuen / die
doch niet leuen en souden v.etc. v.hese.13.b 19

Soe ist Mannen-broeders/dat ick tot dit selue/niet
langher stil swygen en kan/wie ick oock achte/dat nie-
mandt van ons allen/hier toe met ghoeder conscientie
behoort stil te swyghen/soe verre wy ons anders niet
des eewighen wee deelachtich maken willen/dat Godt
ghebenedijt den gheenen drouwet die niet voor die ho-
len treden / ende hem tot eenen tuyn oft muer omt
Huys Jsrael en maecken/ ende inden strijdt / aen den
dage des Heeren niet en staẽ x: Noch vanden Huerlin- x.Hese.13.a,5
gen syn willen/die welcke/als sy den Wolf sien comen/
vlieden/ende die Schapen verlaten y. Wy syn immers y.ioa.10.b /12
Mannen-broeders / tot Opsienders ouer die Kercke z.Act.20.c/28
Godes z ende tot Wachters ouer het Huys van Jsra-
el/van Godt gestelt a: So verre wy anders zijn/ het ge- a.Hese.33a,7
ne /dat wy ons beroemen/ende daer voor wy ghehou-
den werden/te weten/ Herders ende Leeraers. Ende
al en waren wy gheen Predicanten/ende Leeraers/ soe

sijn wy nochtans nae die Wet Godes ende der naturen / onsen Naesten dwalende / op den Rechten wech te brenghen: ende onsen Broeder sondighende / te
b. Mat.18.15 straffen / schuldich b. Want soe wy naer die Wet Moysis / onses Vyandts Esel / dwalenden / tot synen Heere wederom te brenghen / sijn ghehouden c: Hoe veel meer
c. Exod.23.4 zijn wy dan / onsen naesten selfs / vanden weghe der salicheydt dwalende / wederom op den rechten wech / ende tot onsen / ende synen Godt ende Heere te brenghen / schuldich? Wy wetẽ Broeders / wat Aquila ende Priscilla / echten luyde / ende hen haers Ambochts generende / gedaen hebben als sy Apollo den welsprekenden / ende machtich inden Schriften / synde een Predicandt / niet Recht van des Heeren wege onderwesen synde / also sy wt syne Predicatie verstonden / Namelijck: Sy hebbén hem in haer huys genomen / ende hem den wech
d Act.18.c/25 Godes bescheydentlijcker wtgheleydt d. Hebben dan sy luyden / geen Predicanten ofte Leeraers / maer hantwercks-luyden synde / soedanige sorghe voor die kercke / ende der seluen Leeraers ghedragen: Hoe veel grooter sorge behooren wy dan daer voor te hebben / die wy Predicanten eñ Leeraers syn / eñ de welcke het waeckẽ / ende opsien ouer de Kercke Godes / insonderheydt van
e Ese.3.b/18 ende 33.a/8. Act.20.e/28. Godt beuolen is e? Nu blijct ons immers door Godes ghenade openbaerlijck / wat die Sathan [Godes ende des gheheelen menschelijcken gheslachts / Erf-vyant] soeckt / ende waer toe hy sommighe vanden onsen (die-wijl hy door Godts gratie ons al te samen tot synen dienst niet hebben en can) wil gebruycken / eñ haeren yuer ende vierichheydt / gaerne wilde verabuseren / Ja alrede ghebruyckt ende verabuseert / Namelijck / niet tot Godes / maer tot synen dienst: Niet tot stichtinge ende opbouwinge / maer veel meer tot destructie ende onderghanck van Godes Kerck / ende oprechtinghe van syn Rijck ende Regimendt. Sien wy niet oogenschijnlijck Broeders / dat hy een Duyuel ende Antechrist van vele / door Godts ghenade bekendt synde / een ander Cappe
ende

ende kleedt aenghetoghen heeft / ende noch dagheliJcks aen doende is/om dat hy het gene dat hy is / niet gesien mach werden r. Sien wy niet claerlijck: Dat hy sijn be- naest veruallen Rijck / wederom op te rechten beghint/ gelijck hy tot den tyden der Apostolen/ eñ van stonden aen nae haren Christelijcken afsteruen ghedaen heeft. Want wat ist doch anders /daer door het noch bijt Le- uen der Apostolen/ eñ bysonder doch nae haeren Chri- stelijcken afschepdt/den meesten schade inder Kercken Godes ghedaen heeft: Dan dat hy den Herders ende Leeraers persuadeerde oft wijs maeckte / meer autho- riteyts te gebruycken/dan sy inder waerheyt van God ontfanghen hadden. Ende dit principalijcken/inde wt- legghinghe van die Prophetische ende Apostolische Schriften/aen welcke sy die gelooughen [als aen Go- des Woort selfs] gebonden hebben/int maecken/ ende hermaecken van seeckere Artikulen / Wetten ende Ordinantien/daermede sy die Kercke Godes bepaelde/ voor gheene Christen/ Ja voor Ketters ende Godtloo- sen houdende/ende verdoemende alle die gene/die welc ke met hen die Schriftuer alsoe niet verstaen/ noch soe- danighen haren Articulen/ Wetten ende Ordinantien hen onderwerpen wilden of conden. Is dit niet die meeste peste inder kercken Godes tallen tyde geweest/ aen welcke niet alleen veel duysendt Menschen na den Lichaem/maer oock veel hondert-mael hondert duy- sent / aen der zielen ghestoruen syn? Is dit niet die prin- cipael oorsaecke/waer door soo ontallijck ende onwt- spreeckelijck veel Jammers/ellendts ende bederfs van Landt ende Luyden ontstaen is? Ende om cordt te syn (voor by ghaende wat voor onsen tyden gheschiet is) sien wy niet claerlijck/dit /die oorsaecke gheweest te syn/ waerom inde naest verghanghen vyftich of tse- stich Jaren/ soo veel duysenden / in dese Nederlan- den (Ick wil ander Coninckrijcken / Landen ende Steden verswyghen) om den hals ghebracht/ ghehan- ghen/ verbrandt/ onthooft / mit water verdrenckt/

f.2. Es. 11. 14.

eñ door andere dergelijcke ofte oock grouwelijcker tor=
menten omt leuen zijn ghebracht worden? Is dit ghe=
daen/daerom / dat sy de Schriften der Propheten en=
de Apostelen/ niet voor waerachtich/oprecht / Heylich
ende die Godlijcke Schriftuer bekendt: Noch een Hey=
lighe alghemeene Christelijcke kerck(van welcke Chri=
f Eph.5.c/23 Colo.1.b/18
stus het Hooft is) f ghelooft hebben / Neen voorwaer:
Waerom dan anders: Van dat sy die Schriftuer alsoe
niet en verstonden / ghelijck men sy verstaen wilden
hebben: Noch die Kercke/voor die Rechte Apostolische
kercke niet en bekenden/die welcke men daer voor be=
kendt ende vereert wilde hebben? Ende dit is immers
soe openbaer/dat het niemandt ontkennen ofte versa=
ken kan. Soe en kant oock niemandt loochenen / of
door dit middel / is die Roomsche kerck (also sy ghe=
noemt wort) tot soe groote macht gecomen/dat sy oock
ten lesten ouer alle Keysers/ Coninghen/Vorstē/Gra=
uen ende Heeren/ Ja ouer gheheel Europa ende Chri=
stenheydt: Keyser/Coninck ende Heere gheworden is.
Het is ghelooffelijck Broeders/dat die ghene/ door die
welcke/dese Godes/ ende aller menschē salicheyt Erf=
viant/eerst dese zijne personagie te spelē begonnē heeft/
by verre niet ingsien / noch eens hebben dromen connē
(by manier van spreken) het gene/dat hy inden sin had=
de: Ende het welcke wy nu mit onsen oogen sien/ia mit
onwtsprekelijcken ende bederflijcken schaden der ghe=
heelder Christenheydt eruaren zijn. Sy hebbent sonder
twyuel wel ghemeent/ende om den welstant der Kerc=
ken Godes gevuert. Maer dewijl sy / inden seluen yuer
haer ampt ende den rechtsnoer der Heyligher Godtlic=
ker Schriftueren te buyten ghegaen zijn/ soe ist ghene/
dat sy goet meenden / der Kercken Godes tot bederf/
ende destructie gheworden: Ende is het wonder broe=
ders? ouermits oock die vroome / weerde Godtsalighe
man/ende seer treffelijcke heldt Gedeon wt ghoeden y=
uer/vierichheydt ende meeninghe(maer gheen ghebodt
Godes daer van hebbende)den Ephod ofte Lijfrock
maeckte/

maeckte / ende in syne Stadt Ophra stelde / welcks
nochtans den gheheelen Huyse van Israel tot bederf=
felijcken schaden der zielen/ende synen huyse tot erger=
nisse gheraden is: Want die kinder van Israel(seyt die
Schrift)bedienen daer Hoerderij mede g. Soe weten g. Iud. 8.c/23
wy oock/dat Nathan die treffelijcke Man ende Pro=
pheet Godes / wt goeder meeninghe ende herten / Da=
uid den Coninck heet doen/dat nochtans tegens Gods
wille was: Als / sijn ampt te buyten ghaende / niet
vlytich op Godes Woordt en lette/ noch Godes mondt
raedt geuraecht en hadde h. Alsoe gatet dan toe/ alsmen h. 2. Sam. 7. 3
wt ghoeder meeninghe wat doet/ gheen beuel Godes
daer van hebbende/ noch van Godt daer thoe gheau=
thoriseert synde: Daerom sien wy/ hoe dat der gheenen
exempel/die eerst wt goeder meeninghe(als ghelooffe=
lijck is) die Wetten ende Reghulen ghemaeckt heb=
ben:/Soemen noemt/Canones Apostolorum, of Regu=
len der Apostolen(by auontueren/daerom/dat sy Apo=
stolich / Ofte der Apostolen Schriften/ghelijckmatich
ende conform syn souden)sommighe anderen volghen=
de der Wetten/Reghulen/ Articulen/ statuten / decre=
ten/decretalen/ende wie sy dan oock ghenoempt wer=
den: So veel ten laetsten ghemaeckt hebben/ dat harer
gheen eynde gheweest en is: Alsoe dat de vrye kercke
Godes des Nieuwen Testamendts / met meer Wetten
ende Ceremonien belast gheworden is/dan voortyden/
die dienstbare kercke der Joden: Jae oock eyndelijck
daer heen gecomen is/datmen soedanige Wetten Ar=
ticulen ende Gheboden der Menschen/ hoogher ende
waerder ghehouden heeft/dan die Wet ende gheboden
des Alderhoochsten Godes. Ende die wtlegghinge/o=
uer die Heylighe Schrift ghedaen van Menschen / der
Heyligher Schrift ghelijck: Jae oock ouer die Heylige
Schrift selfs/verheuen ende ghehouden heeft. Ende
waer ten laetsten oock niet meer van nooden geweest/
den Artikel van die kercke Godes te gelooven: Ouer=
mits men gheweldelijck sustineerden/dat die Room=
 sche

sche Kercke / Die Heylighe alghemeene Christelijcke
Kercke (buyten welcke niemandt salich werden en con=
de) waer: Die welcke men met oogen sien/ende vinghe=
ren wysen conde: Daerom het gheloove van die selve/
niet meer van nooden en was/overmits/men het ghe=
ne datmen siet/niet en behoeft te gheloouen. Wandt
t'gheloove is een verseeckerheydt/der dingen/die men
i. Hebr. 11. a/1 hoopt (seydt die Schriftuer tot den Hebreeren *i*) ende
een bewijs der dinghen/die men niet en siet. Soo dit
dan nu alles soo claer/als die Sonne can ghesien wer=
den/ende wy oock wel deuytlijck mercken connen / dat
die oude slanghe met een nieuwe cappe / aenghedaen
synde/den ouden wech/die hem eenmael so seer wel ge=
luckt is/wederom in te ghaen / haer benaerstiget/so ist
immers recht ende billick / datmen by tijts op waecke/
Voor die holen stae / eñ hem tot een muer omt Huys
k. Hese. 13. a/5. l. Joa. 10. b 10 Israel make *k* / ten eynde dat die Wolf niet daer in co=
mende/ die Schapen Christi mocht vernielen *l*. Wandt
het is immers waerachtich/ datmẽ nauwelijcks die seer
lange gewenschte / ende hertgrondelijcke begeerde tijt/
om die vryheyt der conscientien te ghebruycken/beleeft
hebbende/noch vanden ouden Wetten/Geboden/ende
traditien der menschẽ/recht verlost synde /noch die An=
tichristische Tyrannye eñ wreetheydt/te degen vanden
schouders gheworpen / ende t'Jock ghebroken wesen=
de/ Opt nieuwe: Wetten/Reghulen ende Articulen be=
ghint te maken/om die geloouigen [van Moysy Wet/
m. Ro. 7. a/6. door Christum ghevryet synde *m* / ende onder het soete
Gala. 4. a/5. Jock Christi levenden *n*]/ daermede te binden: Ende de
n. Mat. 11, 29. vrye kercke Godes/onder het ghebiedt haers Bruyde=
goms / eñ echten Mans Christi/ in aller ghehoorsaem=
heyt (so veel menschelijcke swackheyt lyden can) staen=
o. Eph. 5. c/24 de *o*/daermede te bepalen: Het is onwedersprecckelijck/
datmen die gelooуige wederom aen seeckere Commen=
tariẽ eñ Cathechismẽ/ dat is/wtleggingẽ over die Pro=
phetische eñ Apostolische Schriften: Over die tien Ghe=
boden: Twaelf Articulen des Geloofs: Heylich Gebet
Christi

Christi/Ende woorden Christi/ van Doop ende Nacht-
maal begeert te binden: Datmē die in Christi Naem ge-
dooptē/in stucken gaet deelen ende schueren/seeckere
Kerckē oft gemeenten gaet oprechten/van welcke een
yder partie roept/Siet hier is Christus p/dit is die kerc- p.Mat.24.23.
ke Godes/ Hier is die tempel des Heeren: Hier is die
tempel des Heeren : Hier is die tempel des Heeren q/ q.Jere.7.a/4
dus moet-men gelooven/houden ende ghevoelen/ wil-
men salich werden: Wie dus niet en ghelooft/hout/ge-
voelt ende belijt/Die can niet salich werden: Die is des
Heerē Tafel onwaerdich: Die en is geē recht Christen:
Die is een Ketter: Verstoorder des Kerckelijcken vre-
des/een vrij Geest/een Libertijn/Swermer/Godtloos/
Vleyschelijck/ongeloovich: Eñ een yder van hen allen/
soude wel willen dat danderen alle wtgheroepydt ende
te niet ghedaen synde/sy-luyden alleen/ voor die rechte
Kercke gehouden mochte werdē: Welcks gedaen syn-
de/souden sy even soo wel die heerschappie / over aller
Menschen conscientien eñ geloouen hebben/eñ voeren
willen / als dus lange die Roomsche Kercke ghedaen
heeft: Eñ wie soude daer aen twyvelen/ oft sulcks ver-
lochenen connen: Overmits die onbedriegelijcke waer-
teycken /vandien/alte-hans in aller Menschen oogen
schynen: eñ men des exempel sien can/aenden plaetsen/
daer een yder van hen het gebieden alleen heeft. Sullen
wy nu broeders dit siende/hoorēde eñ wetēde/ met goe-
der conscientien mogen stil-swyghen: Sullen wy door
Gods genade beter wetēde/eñ onsen Mede-broeder oft
Naesten sien dwalē/hier mede door de vinger siē: eñ sy-
luydē in haer dwalinge versterckẽ/eñ tot alle het gene
dat sy voornemen/Amē / eñ Ja seggē: Het is waer dat
wy met die vrome Susanna/suchtēde mogē seggē: Och
wat syn wy in grooter angsten: want so wy sulcx doen/
so syn wy des doots/eñ doē wy hz niet/so kōmē wy wt
v hādē niet r/so en mogē wy die suspitie eñ lasteringe vā r. Susan,22.
eē ketter/van eē Verstoorder des kerckelijcken vredēs/
eē Vry-geest eñ Godloosen te syn / eñ als Godloosen eñ

doode leden aent leuende Lichaem Christi afgeschuert
ende gebannen te werden: Ende waert moegelijck/ als
oproerighe Luyden ende Meutmaeckers/ uit het lant
verdreuen te worden/ niet ontghaen: Wandt/ wie die
waerheydt seydt/ die werdt onweerdt: ende soo wie
quaet doet/ die haet het licht/ ende compt tot den Lichte
f.Joa.3.c/ 20 niet/ op dat syne wercken niet gestraft werden f: Maer
wy moeten nochtans Broeders beter/ door GODTS
ghenade weten/ ende wat die Sathan daer mit soect/
wel verstaen/ niet stil-swyghen/ ende om eener handt
vol gorsten/ ende beetken broodts wille/ kussenen on-
t.Hese.13.19. der den Armen/ t ende poluwe tot den Hoofden maec-
ken/ ende van vrede predicken/ daer doch gheen vrede
is. Wy moghen wel hopen Broeders (wandt de liefde
hoopt alles) v/ dat veel van den geenen/ die sulcks dry-
v1.Co.13.a7 uen/ ende om een reyne Kercke te hebben/ puerē/ (daer-
om sy bysonder Articulen/ Wetten/ Regulen ende selfs
ghedichte disciplijn van nooden te sijn achten) die saec-
ke wel ende trouwelijck meenen: Maer wat die Sa-
than daermede soeckt/ ende waer henen die saecke ten
lesten gheraden wil/ dat connen alle vroome/ verstan-
dighe ende Godtsalighe seer wel mercken. Een wyse
Man (soe men seydt) en behoordt niet alleen het ghe-
ne soo voor ooghen is/ maer oock wat toekommende
x.Gal.4.b/ 18 is/ te voorsien. Yveren is wel ghoet/ seydt Paulus x/
maer daer syn oock sommighe (seydt hy) die niet fijn en
yveren: Ende die vierichept tot GODT hebben/ maer
y.Gal.4.b 17. z Rom.10.a2 niet met verstande z: Daer syn sommighe/ die met het
Hooft door die muer (soo men seydt) loopen/ ende alles
naer haer eyghen goetduncken ende sin hebben willen:
Meenende altoos/ dat haer voornemen ende goetdunc-
ken het beste sy: Die ouer het Volck hen beuolen/
a.1.Pet.5a/ 3 a ende ouer andere Menschen gheloouen/ heerschappie
b 2.Cor.1.824 voeren willen b/ die niet versocht/ ende in der schoolen
des Heylighen Gheests ende cruyces/ noyt recht ghe-
weest synde/ niet en weten/ ghelijck sy behooren te we-
c.1.Cor.8.a/2 ten c/ ende hen nochtans duncken laten/ dat sy alles we-

ten:

ten: Ende dat en is soo wonder niet: Want wy sien dat sulcks oock treffelijcke Mannen weder-varen is: Eñ vroome Godtsalige luyden aen dese sieckte (by manier van spreecken / te bedde gheleghen hebben / eer ende al voor / sy / tot rechte kennisse van Godt / ende hen selfs ghecomen syn. Merckt aen Broeders het ghene / dat die vroome eñ seer wyse Man Jesus Syrach van hem selfs is ghetuyghende / daer hy aldus seydt: Doe ick noch in dwalinghe was (seyt hy) conde ick oock veel leeringhe / ende was soo gheleerdt (Merckt dit) dat ick het niet al segghen en konde / ende ben dickwils in perijckel des doodts daer ouer ghecomen / tot dat ick daer van verlost ghewoorden ben. Nu sie ick dat die Godtsvruchtige / dẽ rechten geest hebben d. Een edele sentencie Broeders / die wel waerdich waer / dat sy van alle Menschen / [bysonder doch den geleerden / ende principalijcken / die hen in die Heylighe Schrift gheleerdt ende eruaren syn / duncken /] wel ende naerstich aengemerckt worde: Want die gheleertheydt / dwelck een gaue GODES is / ende in aller ootmoedicheydt met warer dancksegghinge / tot onses selfs / ende onses naesten stichtinghe / van ons ghebruyckt soude worden / maeckt ons / als wy haer misbruycken / dwalen / opgeblasen / onsen naesten verachten / ende dat wy meester syn / eñ heerschappie voerẽ willen / ouer de gene / die het somwylen veel beter weten / sien ende verstaen / dan wy selffs. Wandt die hen duncken laten / dat sy wat weten / die en hebben noch niet gheweten / tgheen sy behooren te weten (seydt Paulus) e. Het en is voorwaer in ons duncken niet gheleghen / noch oock int wesen selfs / soe veel die letter aengaet: Dat is / in een deel vant wesen: Welcks nochtans vandẽ onverstandigen / voort wesen selfs ghehouden wordt: Maer int waerachtighe wesen: Welcks / niet alleen in die Letter / maer oock in den Gheest bestaet: Gelijck niemant van eene Stadt / Lant / ofte wat het oock voor een dinck sy / ware wesentlijcke ende leuendighe kennisse hebben can / alleen wt

d Syr. 34. b12

e. 1. Cor. 8. a/2.

het lesen/ofte hooren seggen ende vertellen:maer het ge=
sicht/ Ja niet alleen het gesicht/maer een vlytich in ende
doorsien / met een naerstich opmercken/ moet daer toe
comen/ Want anders is die kennisse/soomen wt het le=
sen ofte hooren seggen heeft/een doodt ende ydel dinck/
inden Menschen: Also ist ooc met die Godlijcke Schrif=
tuer. Sal hem yemandt met waerheydt van der seluen
wetenschap beroemen / die moet niet alleen die Letter
weten/ende veel daer wt na seggen/ ende vertellen con=
nen. Ja al waert oock datmen die gheheele Bybel/van
Woort tot woorde/van buyten conde: Maer mē moet=
se verstaen: Welcks men niet doē en can/ten waer dat=
men door den Gheest Godes gheleert / ende door hem/
die ooghen onses verstandts gheopendt / ende wy
door het cruys/als in eenen schuersack/ghelijck het sil=
uer gheschuert/ ende gheoeffent waren: Daer om seydt
oock Syrach wederom. Een wel gheoeffent man(seydt
hy)verstaedt veel/ende een wel ervaren Man/can van
Wijsheydt spreecken: Maer wie niet gheoeffent is/ ver=
staet weynich/ende die dwalende gheesten rechten veel
f.Syr.34.a/9 quaets aen *f*. Ende Esaias. Alleen die aenuechtinghe
g.Esa.28.a.9 leert opt Woort mercken(seyt hy *g*)/Eñ Dauid/Eer ick
verootmoedicht werdt/dwaelde ick/maer nu houde ick
dijn Woort *h*. Ende corts daer na: Het is my lief Hee=
Psa.119.h.67 re/dat ghy my hebt verootmoedicht/ dat ick dyne rech=
i.Psa.119.71 te leere *i*. Willen wy dan rechte Leeraers ende Christe=
lijcke Predicanten syn / soo behooren wy eerst in dese
schoole / Namelijck/des Heylighen Gheestes wel ghe=
studeerdt/ende door die ervarentheydt veel gheleert en=
de versocht te hebben: Wy behoorē veel cruyces/ellents
ende wederwaerdicheydts gheleden / ende veel aen=
vechtingen ouerwonnen te hebben. Het is niet genoech
dat wy yueren/ende vierich syn : De valsche Leeraers
k.Gal.4.b/17 hebben oock haren yuer ende yuericheydt *k*. De Pro=
pheten Baals waren soo yuerich ende yuerich / dat sy
hen met Messen ende Priemen(haren GODES dienst
bedryuende)prickelden/tot dat het Bloet daer na volch=
den.

den *l*. Sommige Phariseen waren soo yverich / dat sy l.1.Reg.18 28
eenen Joden-ghenooten te maken / Zee ende Landt m.mat.23.15
omtoghen *m*. Waren sy daerom des te vroomer ende
beter voor G O D T? Neen seecker: Maer veel meer
waren sy der Kercken G O D E S / des te schadelijcker/
overmits sy door soedanighe gheveynsde heylicheydt/
des te meer d'eenvoudighe bedroghen/ eñ van den rech-
ten ende goeden weghe / op den dwael-wech brachten.
Soo moet dan onsen yver met verstandt syn / ende wy n.Gal.4.b/18
moeten altijdts int goede vierich syn *n*. Oock en is het
niet ghenoech / dat wy onsen Jonghen daghen op den
hooghen Scholen toeghebracht/ veel talen gheleert heb-
ben/ ende die Heylige Schrift na die Letter (wie gesept)
weten te reciteeren of te segghen. Paulus ten voeten
Gamalielis sittende *o* / en wert van Christo/ noch van o.act.22.a/3.
den waerachtighen geestlijcken dinghen/ niet recht ge-
leert ende onderwesen: Maer van GODT geslagen *p*/ p.Acto.9.a/3.
ende inden derden Hemel/ int Paradijs *q*/ opgenomen q.2.Cor.12.2
synde/ daer wert hy eerst vanden rechten Leeraer/ den
Heylighen Gheest (die welcke syne Discipulen in alle
waerheydt leyt *r*) ende van Christo Jesu onsen eenigen r.Joa.16.b13
Meester *s*/ recht gheleert/ ende onderwesen. In Gama- s.Mat.23.a8
lielis schole/ werdt hy veel meer opgeblasen/ (wandt de
kennisse ofte wetenschap verhoovaerdicht) *t*/ hy werdt t.1.Cor.8.a/1
partydich/ hy waert in die Vaderlijcke Wet naerstich-
lijck gheleerdt/ ende over Godt yverich/ met groot on-
verstandt: Daerom hy die Leere Christi/ eñ GODES/
tot der doodt toe vervolchde / bindende ende overleve- v.Act.22.a/3.
rende in die ghevanckenisse/ Mannen eñ Vrouwen *v*.
In dese Schole gheleert synde/ werdt hy een Lasteraer/ x.1.Thi.1.13.
een Vervolger ende Verdrucker *x*/ maer inder Scholen
des Heylighen Geestes onderwesen synde/ wert hy wt
eenen Wolf een Lammeken/ wt een Vervolger/ een na-
volger Christi/ wt eenẽ Lasteraer/ een Predicker des E-
vangeliums/ Een wtvercoren Vat Godes (bequaem) y.Act.9.b/15.
om synen Naem te dragẽ/ voor die Heydenẽ/ eñ Conin- z.2.Co.1.b/12
gen/ eñ kinderẽ Israels *y*. Hier waert hy veel lyden *z*/ Acto.9.b/16.
ende.21.

ootmoedich/sachtmoedich/lanckmoedich/vriendelijck
tegen yder-Man: bequaem om andere te leeren/ende
het quaet te verdraghen. Hier crijcht hy gheoeffende
sinnen/om tonderscheyden quaet ende goet: Ende in
summa/hier comt hy eerst tot ware kennisse van God
ende synen Soon Christo: Alsoe dat hy met waerheyt
seggen conde. Wy en kennen nu niemant meer na den
vleysche: Ende is dat wy oock Christum na den vley-
sche ghekendt hebben/so kennen wy hem nu niet meer:
Soe dan yemant in Christo is: Die is een nieuw Cre-
atuer: Het oude is voor-by-ghegaen: Siet het is al
a.2.cor.5.b 16 nieu ghewoorden a. Want soo langhe die Mensche in
die Schoole des Gheestes/ende onder het cruyce/niet
gheweest en is/soo is hy noch die oude Mensche/ende
kent hem selfs niet. Hoe verde is hy dan van daer/dat
hy Godt ende synen Soon Christum Jesum/recht
kennen soude. Ende al is daer kennisse/soo is sy vley-
schelijck ende letterlijck/gelijck die Phariseen hadden/
daerom sy hen soo hoochlijck van die kennisse Godes
roemden/dat sy oock GODT/haren Vader te syn/
Joa.8.e/41.b noemden b. Maer overmits soedanige kennisse/gheen
rechte/waerachtighe ende levendighe/maer veel meer
een doodt/ende voor GODT niet gheldende kennisse
is/die welcke veel meer mit waerheydt een schaduwe
van die kennisse/dan die kennisse selfs genoemt mocht
worden: Daerom seyt Christus/met wtgedructe woor-
den/ghy en kendt hem niet c: Ende Paulus seydt van
c.Joa.8.f/55. sommigen/dat sy Godt/te kennen/hen wel beroemen/
d Tit.1.b/6.1 maer sulcks met den wercken verloochenen d. Leerende
daermede/dat die kennisse Godes ende Christi niet in
woorden ofte waen alleen/maer in der daet eñ cracht
int binnenste vandt herdt ende ghemoet gheleghen is.
Maer die nu GODT ende Christum alsoe niet en
kennen: Hoe souden sy van GODT ende Christo recht
leeren? Hoe sullen sy vandẽ wille GODS/recht predi-
ken? Hen selfs niet kennen/noch haer selfs/recht
ende wel regieren connen? Hoe sullen sy haren naesten
kennen/

kennen/ende die kercke GODES regieren moeghen.
Daerom die Heylighe Gheest/ door den mondt Pauli
gheen ongheoeffende/ ende niet versochte/ noch Man-
nen, die inder kercken GODES niet langen tijt ver-
keerdt hebben/geen nieuwelinck/die eerst wt den Phi-
losophische scholen/ daermē anders niet dan die talen/
ende die letter leerdt: Item die eerst wt der duysternis
des Jodendoms/Pausdoms/ofte dergheliјcken secten/
comen loopen/ Maer wel gheoeffende ende versochte
Mannen/tot het Predickampt ghenomen wil hebben.
Want wie sijn eyghen huys niet en can regieren(seydt e.1.Thi.3.a.5
hy)hoe sal hy die kercke GODES versorgen e. Ende
soo wie hem dan selfs niet can regieren (ghelijck ghe-
meenlijck alle Jonge luyden/ende alle die niet besocht
hebben)hoe sal die dan die kercke GODES besor-
ghen. Ende is dit waerachtich/gh lijck het is/ende nie-
mandt met waerheydt ontkennen kan: So is die kerc-
ke GODES wel ouer al/ende in allen landen/van
weghen des meesten hoops/ van haren Leeraren ende
Predicanten hoochlijck /tallen tyden / te beclaghen
gheweest/ende is noch te beclaghen: So mach wel te
recht tot haer ghesey t worden, dat sy veel leermeesters/
maer weynich Vaders heeft/ f dat harer ghenoech syn/ f.1.Cor.4.15.
die het vet eeten/ende hen met die wolle becleeden/het
ghemestede/slachten/ maer die Schapen niet weyden
en willē: Der swacken niet waer en nemen: Die cranc-
ken niet en heelen: Het verwonde niet en verbinden:
Het verbysterde niet en halen: Het verlatene niet en
soecken/maer strenge ende hart ouer haer heerschen g. g.Heze.34.a.2
Voorwaer broeders/soe wy in aenmerckinghe van de-
sen/ende het ghene dat nu gheseydt is/ons selfs / ende
een yder van ons bysonder/hem inden boosem tasten/
ende onse conscientien/hert ende gemoet/ recht onder-
soecken wilden: So besorghe ick dat onser veel/ Ja wy
by na al te samen [niemandt oock van ons allen wt-
genomen] sullen bekennen moeten/dat wy al te vroech
gheloopen hebben/eer wy recht ende waerachtich van

Godt gesonden syn geworden: Dat wy al met verkeerden/ontydighen ofte ourypen yuer ende vierichheyt/gepuert ende vierich geweest syn: Ende daerom meer gebroocken dan ghebouwet/ meer gheerghert dan gebetert hebben: Dat onser veel/al meer leermeesters dan Vaders/Ende meer onse eer ende profijdt/ dan die eere Godes/ende die welvaerdt ende salicheydt onser toehoorders ghesocht hebben. Soo veel my aenghaet/ can ick voorwaer/[myn veel te vroech ofte ontydich loopē/ ende verkeerden yuer ende yverichheydt/eerst tot kennisse des Euangely ghecomen synde/]niet ontkennen: Ende of ick wel in myner conscientie/ dat warachtighe getuyghenisse hebbe: Dat ick vander duysternisse des Pausdoms(door Godts genade) verlost synde/herdtgrondelijck begheerlijck/waer/ yder-man noch daer in steeckende/te waerschouwen/ende(soo veel my mogelijck)daer wt te trecken/ende my daerom principalijck tot het Predickampt begheuen hebbe: Soo beuinde ick nochtans/ende hebbe het(Godt sy gedanckt)al voor sommighe Jaren beuonden/dat ick al te vroech geloopen ben/eer ick in dese schole des Heyligē Geestes recht geweest/en̄ van hem te dege gedisciplineert/ en̄ gefassioneert(by manier van spreecken)ben worden: Eer ick myn selfs[ick geswyghe myn eygen Huys]recht conde regieren/Eer ick lydende/en̄ verscheydē aenvechtinge wtstaende ende ouerwinnende/geleert hadde. Hoemen met den genen/ die versocht worden/ handelen/en̄ henluyden te hulpe comen moste. Want soo Christus ons allen/ende bysonder doch ons Predicanten ende Leera-
h.Heb.2.b/17 ren/hier in een voorbeelt geworden is h/ ghelijck oock int gene dat van hem gescreuē staet: Hy vinck aen te
i.Acto.1.a/1. doen en̄ te leeren i/soo ist immers billick/ dat wy syne voetstappen volghen. Soo Christus die eengheboren Soon Godes/ontfangen vanden Heyligen gheest: geboren wt die Maghet Maria/opwassende ende sterck
k.Luc.2.e/40 werdende inden Gheest/ende veruult synde met wijs-
l.Luce.4.a/1. heyt k: Ja vol synde des Heyligē Geestes l/twaelf jaer

ont synde / sint midden onder den Leeraren ghevonden
werdt/hem hoorende/eñ vragende/Also dat een veghe-
lijck hem hoorende/van syn verstandt ende antwoordt
verwonderẽ moste m: Nochtans syn leer-ampt niet be= m. Luc. 2. e 46
gonnẽ heeft/ter tijt toe/dat hy syne Jonge dagẽ in ge=
hoorsaemheyt / [so wel syner ouderẽ na den vleysche n/
als Godes syns Hemelschen Vaders] volbracht: Ende n. Luc. 2. f. 51.
hy dat openbare getuygenisse van Godt synen Vader
ontfangen hadde: Du bist myn wel lieve Soon/ in dy
heb ick mijn wel-behagen genomen o. Eñ sulcx gedaen o. Luc. 3. e/22
synde/eerst noch in die Woestyne [vanden Heyligen
Geest gevoert synde] vanden Sathan/ op verscheyden
wyse versocht worden/ende die selve al te samen over=
winnen moste p. Ende Johannes die dooper/noch in p. Math. 4. Lucas 4.
moeders Lichaem met den Heyligen geest vervult syn=
de q/eñ inden selven geest opwassende/ende sterck wor- q. Luc. 1. b/15.
dende r/het predickampt nochtans niet aengevaert en r. Luc. 1. i/80.
heeft/eer eñ al voor hy tot syn manlijck ouderdom ge=
comen/eñ hy specialijcken van Godt daer toe beroepen
ende wtgestootẽ wert s. Hoe veel te meer dan wy: Die s. Luce. 3. a/ 2.
wy niet alleen die schoe Christi t/maer oock syns Die= t. Mat. 3. b 11
naers eñ voorloopers Johannis/te dragen/niet waer=
dich en syn. Ende onser veel mit der Waerheyt niet be=
roemen connen/ dat wy met Thimotheo van onse
kindtsheydt af/die Heylighe Schriften gheweten heb=
ben v/noch [met hem] van vromen Godtsalighen Ou= v. 2. Thi. 3. a6
ders ghebooren /Ende int waere gheloove ende vree=
se G O D E S van kindtsheydt aen / x opghetoghen x. 2. Thi. 1. a. 5
syn : Noch in der schoolen des Heylighen Gheest/
ende onder het cruys gheweest / veel ende menigher-
hande versocht/ (Wandt die Rechtvaerdighe moet
veel lyden y: Ende alle die Godt-salich willen leven in y. Psa. 34. e/20
Christo/sullen vervolcht werden z /) ende veel tem= z. 2. Thi. 3. 12.
tatien [door G O D E S ghenade] overwonnen
ofte verdraghen hebbe a / Noch ons eyghen Huys/ a. Jac. 1. b/12
ofte immers ons selfs/ recht ende wel reghieren con=
nen : Hoe veel te min behoorden wy dan (segghe ick)

 ons

ons soo vroech ghebruycken te laten / om het Predick-
ampt te bedienen/ende die Kercke GODES te re-
gieren? Hoe Moysis van GODT selfs beroepen syn-
de/die swaerheydt ende hoochwaerdicheyt des ampts/
ende syn eyghen nieticheydt ende onwaerdicheyt aen-
merckende/hem ootmoedich van herten gheweyghert
b Exod. 3.b/11 ende 4.b/10. heeft/ Is openbaer b: Desgelijcken Jeremias/wt gront
syns herten / ende waerachtighe ootmoedicheydt/tot
GODT seggende/aldus. Och HEERE ick en dooch
c Jere.1.a/6. niet te Predicken/want ick ben te Jonck c. Hebben
haer dan sulcke Heylighe /ende van GODT selfs
daer toe bequaem ghemaeckt / ende in Moeders lic-
haem noch sijnde/vercoren Mannen / hen selfs eñ haer
onwaerdicheydt ende onbequaemheydt kennende/al-
soo gheweyghert/ ende niet lichtvaerdich ende onbe-
dachtsaem / sulck hooch ende wichtich ampt / aenghe-
vaerdet: Hoe veel te meer wy/die met Moysy ende Je-
remie gheensins te vergelijcken / noch een soedanich
ghetuyghenisse(om van GODT warachtich beroe-
pen/ende ghesonden te syn)hebben/ghelijck henluyden
die Heylighe gheest GODES/ in die Heylige Schrif-
tuer is gheuende: Nu wat ghy-luyden Mannen-broe-
ders/ende een yder van v[syn eyghen conscientie on-
dertastende] beuinden/dat cont ghy weten: Altoos en
kan ick het myn niet ontkennen ofte loochenen/ maer
ick dancke den HEERE/ die hem ouer my ontfermt/
ende oock in dit stuck die ooghen mijns verstandts/wt
ghenaden/gheopent heeft: Dat ick nv verstae/hoe ick
hadde behooren te wesen / eer ende al/voor ick my tot
het leer-ampt soude hebben laten ghebruycken / ende
wat hy van my ende eenen yghelijcken/dit amp bedie-
nēde/eyschende is: Hem hert-grondelijck biddende/dat
hy my ende ons altesamen / dit ampt bedienende/die
ghenade gheuen wil/dat wy altoos trou waecken/ soo
wel ouer ons selfs/ als ouer die gheheele kudde (welc-
d Act.20.e/28 ke hy met synen Bloede vercreghen heeft/ d) acht heb-
ben: Ende niet onse/ maer GODES eere alleen/ ende
die

die welvaert ende salicheydt onses naesten/ende so veel
moegelijck/aller Menschen / van herten soecken. Tis
goet bevondē worden/ (niet twyvelende/of ghy onpar-
tydighe/ende gheener seckten / maer Christo alleen/en-
de syner Kercken aenhanghende) Broeders / sulcks
van herten oock met my zijt biddende/ende v desselven
nae alle v vermoeghen ende crachten benaerstighende.
Maer overmits wy dan bynaest altesamen / aen dese
koortse cranck ghelegghen hebben/eñ door GODES
genade genesen syn/so ist immers oock billick/dat wy
nu ghesont synde/ ons nae die seer trouwe waerschou-
winghe onses HEEREN Jesu Christi wel voorsien/
dat wy niet meer en sondighen/op dat ons niet erghers
en geschiede e/ dewijl wy doort voorbidden Christi/ van
parcydicheydt ende verkeerde viericheydt / ende pyer/ e.Joa.5.b/14
bekeerdt syn/soe ist oock billick/dat wy onse Broeders
verskercken f. Het is recht ende billick(segge ick)dat wy f.Luc.22.c/23
van dese onvruchtbaren wercken der duysternisse ver-
lost synde / voortaen gheene ghemeenschap meer daer-
mede hebben / maer veel meer die selve nae den raedt
Pauli bestraffen g: dat wy vanden crancken ende ghe- g.Eph.5.b 11
breeckelijcken insettinghen h / der Pauschelijcker Sy- h.Gal.4.a/9.
nagoghen verlost synde / niet wederom met nieuwe
Wetten/Artikulen/ende Reghulen ons vanghen/ ende
met Menschelijcke Wijsheydt/ende ydel verleydinge/
leerende naer insettinghe der Menschen / nae die orde-
ninghe der Wereldt/ende niet na Christum/ ons roven
laten i/Dat wy den nieuwen Reghulen ende Artikulen i.Colo.2.a/8.
van sommigen onsen mede Dienaren/inden Name der
Kercken al hier int Nederlandt(als sy wt ghenen)ghe-
maeckt/ende die welcke aen alle dienaers der Kercken
in Hollandt ghesonden / om van ons gheapprobeerdt
ende onderschreven te worden: Niet alleen niet appro-
beren ende onderschryven/maer ooc veel meer / sy luy-
dē/ die sulcks dryvē/broederlijck bestraffen : Ende wat
die Sathan met het gheene / dat sy goet ende wel mee-
nen/indē sinne heeft/soeckt/eñ aen te rechten/gedenckt/

sy-luyden vermanen. Dit is die hoole/Broeders/daer
voor wy by tijts staen moeten/ten eynde dat die Wolf/
Namelijc/die Duyvel/in die Schaeps-koy Christi niet
en come/Om des Heeren Tempel/[daer hy nu be=
naest gheheel wtgheworpen is k]/wederom/opt nieu
k 2.Chr.3.a4 te bewoonen/ alsoo/het laetste ergher worde/dan het
l.Luc.11.c/26 eerste geweest is l. Wy weten Broeders/wat Paulus
ghedaen heeft/om dat die waerheydt des Evangely/
by der Kercken Godes soude staen blyven/Namelijck/
dat hy den genen/die by syden in gecomen waren/om
die vryheyt der gelooviguen te bespieden/ende haer luy=
den onder die dienstbaerheyt te brenghen/niet eene ure
m.Gal.2 a/4 tijts/in onderdanicheyt gheweecken is m: Deses voet=
stappen ende exempel behooren wy oock immers bil=
lick te volgen/gelijck hy ons vermaent/seggẽde. Weest
n.1.Cor.11.a 1 myn navolgers/gelijck als ick Christi navolger ben n.
Ende over-mits wy weten/dat die Jonckheyt/ende in
Goddelijcken dingen/d'onervarentheyt/soedanige on=
tydigen eñ onryppen yver ende yverichevt baert/so laet
ons [als schuldenaers zijnde/van allẽ Menschen] alle
die gene/eñ bysonder doch alle Jonge luyden/die hen
tot het Predick eñ Leer-ampt willen gebruyckẽ laten/
wel trouwelijck vermanen/dat sy wel toesien/wat sy
doẽ/Eñ den trouwen raet Jacobi des H. Apostels niet
en verachten/al waer hy seyt/ Mijne Broeders/weest
niet veel meesters/wetende dat wy te swaerder ordeel
o.Jac.3.a/1. hebbẽ sullẽ o. Eñ dat sy haer selfs den spiegel vã Pau=
lo beschreven/1. Tim.3.eñ/Tit 1. voor oogen stellende/
haer selfs eñ hare conscientie ondertastẽ/of sy oock met
sodanige deuchden begaeft syn/dwelcke die Heylighe
Geest/door den mont Pauli/van een Bisschop/Predi=
cant/ofte Leeraer eyschende is/Off sy onstraffelijck/
(so veel menschelijcke swackheydt lyden can) of sy ma=
tich/manierlijck/nuchteren/eñ bequaem syn/om ander
luyden te leeren/of sy haer eyghen Huys/ofte[immers
geen huys houdẽde]/hen selfs ooc connẽ regieren: of sy
geen nieuwelinck en syn/maer al lange tijt inder Godt

salichevt

salichheyt/int ware geloone liefde/ootmoedicheit/sacht-
moedicheyt/lanckmoedicheyt/vriendelijckheyt/eñ der-
gelijcken deuchdẽ/geoeffent syn: Of sy veel cruyces eñ
wederweerdicheyts versocht/ende veel temtatien (door
Godes ghenade) ouerwonnen hebbende/weten eñ ver-
staen/hoe sy met den genen/die versocht werdẽ/mede-
lyden hebben/eñ haer-luyden vertroosten moghen. En
laet ons broeders/niet al te seer haesten/ om yemant die
handen op te leggẽ/ofte tot het predick eñ leer-ampt te
vervorderen/Waer inne ick my oock niet weynich mis-
grepen/eñ my naer getuyghenisse Pauli p/vreẽder son- p.1.thi.5.c.22
den deelachtich gemaect te hebben/van hertẽ bekenne.
Want het immers beter is/weynich Predicanten eñ
Leeraers/die van herten vroom syn/ haer ampt recht
verstaen/eñ dat selue trouwelijck bedienẽ/dan veel/die
anders niet en doen/dan met leere/ofte met leuen/ofte
met beydes te gelijck/haren naesten ontstichtẽ eñ erge-
rẽ. Het is waer broeders/dat wy so vroom eñ Godtsa-
lich leuende (als menschelijck ende mogelijck is) noch-
tans niet yderman sullen stichten/eñ beteren moghen/
want daer sullen altoos geuonden werden/die hen aen
onse leere ofte leuen sullen ergeren/ghelijck wy des ex-
empel hebben aen den H. Propheten/Apostolen/Jo-
hanne dẽ Dooper/Ja aen Christo Jesu selts/die welcke
also wel/eñ oprecht niet hebben leeren/noch so vroom
eñ Godtsalich hebben leuen connẽ/of daer synder veel/
Ja die meeste hoop geweest/die hen so wel aẽ der seluẽ
oprechte leer/als Godtsalighen leuen ende wandel ge-
erghert hebben. Johannes is comen (seyt Christus) niet
etende of drinckende/ende sy seggen/hy heeft den Duy-
uel. Des menschen Soon is gecomen/etende eñ drinc-
kende/ende sy seggen/Siet eenẽ vraet/eñ Wijnsupper/
een vrient vandẽ Publicanen eñ openbarẽ sondaren q/ q.me.11.b/18
eñ leerdt vant gene/dat den menschen warachtich voor
Godt onreyn maect. Syne Discipulen seggen tot hem:
Weet ghy dat die Phariseẽ dit hoorende/geergert syn r. r.Maat.15.12
Leerẽde oocin die Synagogẽ sijns vader-lants/ergerẽ

s.Mat.13.57 sy haer aen hem s/ende van eten syns vleysches/ende
drincken syns Bloedts/spreeckende/ werden oock veel
van synen Discipulen soo gheergert/ dat sy achter dien
dage/niet meer met hem en wandelden/ noch hem na-
t.Joa.6.g/66 volchdē t. Maer wy wetē Broeders/ dat het een ander
is/also leeren ofte leuen/daer door yemant met recht
soude moghen gheerghert werden: Ende een ander/soo
wy recht leeren/ ende Christelijck leuen/ Dat noch-
tans niet teghenstaende/ dat veel Menschen hen aen
onse Leere ofte Leuen ergheren: Welcks niet een ghe-
gheuen/maer een ghenomen ergernis is/ Dat wy niet
verhoeden connen/ouermits oock die Propheten/Apo-
stelen/Johannes ende Christus selfs/ sulcks noydt heb-
ben verhoeden connē. Daerom oock Christus een steen
des aenstoodts/ende steenroodts/ daer aen men hem
v.Esa.8.b.14 stooten ofte ergheren soude v/ghenoemt wordt: Alleen
Rom.9.d/33. dat wy toesien/ dat wy niemandt ergernisse en ghe-
1.Pet.2.a/8. nen/daer met onse bedieninghe (ghelijck ons Paulus
x.2.Cor.6.a3 vermaent)niet ghelastert en worde x/maer bewysen
ons/ veel meer in allen/ als Dienaers GODTS/
mit grooter lijdtsaemheydt ende verdruckinghen/ in
noot/in benautheyden. Laet ons/niet onse/ maer des
HEEREN Woordt/ sonder af of toedoen/ ende soo
veel ons moghelick/in synen rechte verstande predic-
y.Yese.2.a/5 ken/men hooret ofte latet y: Laet ons alle Menschen/so
veel moghelijck is/ tot ware boete/ ende vruchten der
z.Mat.3.a/8 boetvaerdicheyt waerdich synde z/beyde mit Woorden
ende wercken(gelijck wy sien dat die Propheten/Apo-
stolen/Johannes/Ende Christus selfs ghedaen/ende
oock ghesept heeft/ dat in synen Naem/boete ende ver-
gheuinghe der sonden ghepredickt soude worden/ onder
allen volckē)vermanē a. Laet ons niet twisten/noch al
a.Luc.24.e47 te hart dryuen/ende obstinatelijcken defenderen eenich
dinck des wereldts/ daer de salicheydt des Menschen
niet aen gheleghen is/ die welcke/alleen in die ontfer-
minghe GODES/door Christum bestaet/ende wt
ghenade van GODT gheschoncken wordt/allen den
genen

ghenen/die in waerachtighe afkeeringhe van sonden/ ende ongheveynst der bekeeringhe tot GODT/al haer betrouwen alleen op hem/door Christum/stellen. Laet ons niemandt om syn opinie ende onverstandt/ Lasteren/smaden/verdoemen/ Maer veel meer/ met den Gheest der sachtmoedicheydt soecken/ t'onderwysen b: b.Gal.6.a/1.
Want een dienstknecht des Heeren(gelijck ons Paulus vermaendt)die en moet niet stryden/maer vriendelijck syn tot eenen ygheliјcken/bequaem om andere te leeren/ende tquaet te verdraghen: Die ghene die tegenstaen mit aller sachtmoedicheydt/ (merckt dat) sachtmoedicheydt/ Niet met toorn ende verbolghentheydt/ Niet met Lasteren/smaden/ verdoemen/ Ketteren/etc. Onderwysende/of hen Godt t'eenigen tijden gave/dat sy hen bekeerden/die waerheydt bekenden/ende dat sy vande banden des Duyvels ontghaende/van welcken sy ghevangen syn/ontwaeckten/tot synen wille c. Laet c.2.Thi.2.14.
ons van herten ons selffs kennen/ ende voor onsen GODT verootmoedighen/niet beter weten/noch wyser syn willen/dan Godt selfs/ende syn eenighe Soone Christus Jesus/Die ons tot Wijsheyt van GODT ghewořden is d. GODT almachtich/ heeft syne Kercke met seeckere Artikulen ende Wetten bepaelt/ Over die welcke wy niet te treden/ ofte tot den welcken wy noch af/noch toe doen moghen e. Het en staet ons niet toe/een Jock op der gheloovighen halsen te legghen f/ noch hen-luyden aen eeniges Menschen Commentarien ofte Cathechismen te binden:overmits GODT die HEERE/hen-luyden ende ons altesamen aen syn Heylich ende Godtlijck Woordt gebonden heeft. Dat wy nae onsen besten verstande ende gave van GODT gheghenen/die duyster schynende plaetsen der Schrifturen/door helder ende claerder verclaren: Desghelijcken oock die thien gheboden/twaelf Articulen des gelooss/ende wat der ghelijcken meer is/[om die Jonge luyden/eenvoudighen/aenkommelinghen/ ende noch kinder int gheloove synde]wtlegghen/ ende gelijck het
d.1.Co.1.d30
e Deu.4.a/2.
f.Act.15.b.10

Moyses noempt scharpen/is niet alleen/niet qualijck ghedaen ende verboden / maer oock seer wel ghedaen/ Ende by-sonder doch allen Ouders ernstelijck van GODT beuolen. Dese Woorden / die ick op huyden ghebiede(seydt hy)sal stu ter herten nemen/ende saldtse dynen Kinderen scherpen / ende daer van spreecken / wanneer du in dynen Huyse sidtste / ofte op den weghe ghaet / wanneer du dijn nederleghst / ofte op-
g.Deu.6,a/7 sta g. Maer yemant aen onse/ofte eens anderen Menschen Wtlegghinghe / Opinie ofte ghevoelen binden/ ende der Menschen conscientien daer met verstricken willen/ dat is gantsch onrecht / ende wy hebben des gheen Ghebodt van GODT/ noch ghetuygenisse/ dat wy ouer al die Schriftuer recht verstaen / ende onse wtlegginge daerom/den rechten sin ende meeninghe des Heylighen Gheestes syn moste. Ende ouermidts wy [den vreden te predicken / ende die Menschen tot eendracht/ liefde ende eenicheydt/ Tot op ende aennemínghe vanden swacken/ende malcander in der liefde te draghen/ Die dwalenden op den rechten wech te brenghen /Ende die van sonden offte feylen ouervallen/met den Gheest der sachtmoedicheydt t'onderwysen:ende d'eenē des anderen last te dragen/ ende te vermanen] gehouden syn. So en mogen wy die ghene/so in Christi naem ghedoopt syn/ niet schueren / ende een eyghen kercke op onse eyghene handt/ ofte na ons eygen goet-duncken gaen vergaderen: Maer syn veel meer gehouden alle Menschen /van ons/eñ van allen anderen Menschen/ Jae van alle het ghene dat aertsch is/ te wijsen/ opt Hemelsche : Ja op Godt alleen/ende die warachtige Christelijcke Kercke /van welcke Christus het Hooft/ende alle waere geloouigen/ die leuende leden syn/Die niet aen een bysonder plaets/Lant/Stadt/ ofte Coninckrijck vergaderdt / maer door die gheheele Werelt/na den Lichaem verstroeyt / maer inden Geest ende ghemoede in Christo haeren Hoofde vereenicht syn/ende den Geest GODES warachtelijck hebbende.

de-

de/niet alleen mit den monde(welcks oor die geveynsden doen connen)maer wt der herten grondt tot Godt biddende/roepen : Abba Vader *b*. Laet ons onse toehoorders wel ernstelijck vermanen / om hen niet van anderen Menschen/ende ghemeenten(die welcke somwylen beter in GODES ooghen syn mochten/dan sy selffs)maer van sonden ende lasteren(daer-mede veel Menschen [eylacy] besmet syn)te schueren. Die Menschen behooren wy/sonder wt-nemen der Persoonen (als ghy weedt Broeders)lief te hebben: Een herdtgrondelijck medelyden[met den genen die sondighen] te hebben: Den HEERE vierichlijck voor hem te bidden: Met den Gheest der sachtmoedicheyt haer tonderwysen/ofte soo het die noodt ende gheleghentheydt alsoo eyschte/ wel ernstelijck [doch met manieren] bestraffen: Also dat hy/die bestraft wordt/ mercken can/ dat het niet wt haedt/ nijdt/wraeckghiericheyt oft wt een hoochmoedich opgheblasen herdt ende ghemoedt/ maer veel meer wt een Vaderlijck/ ofte Broederlijck/ vriendtlijck / ootmoedich / ende medelydende herdt compt / ende tot syns selffs besten ghedaen wordt. Maer ist saecke dat wy dat niet en doen/ ende met verkeerden yuere ontsteecken synde/nae onsen goet-duncken/gheen Ghebodt GODES hebbende/Wetten ende Artikulen maecken/om GODTS kercke daer met te bepalen / ende die gheene / soo wy vergaderen souden / van malkanderen schuerende / ons wederom ghaen wenden/tot die krancke ende ghebreeckelijcke insettinghen/ende den seluen wederom van vooren aen dienen willen / Soo salt te besorghen syn/ dat die Gheest GODES te vergheefs aen ons ghearbeydt heeft *i* / Ende wy suilen oorsaecke syn/ waer door die Wolf ende verschuerende Leeu *k*/ (die Duyuel) weder-om in die Schaeps-kudde comen / ende die Arme onnoosele Schaepkens / verstroeyen ende schueren sal. Wandt ist saecke / datmen nu althans / noch synde int eerste beghin / niet

b. Rom. 8. 15.
i. Gala. 4. a. 9
k. 1 Pet. 5. a. 8

alleen die swacken niet draghen / maer oock die ghene
die door GODTS ghenade stercker syn/dan wy / ende
ons daerom wel begheeren te draghen / Beter onder=
wysen/ende tot onser stichtinghe / onse feylen/eñ mis=
bruycken Broederlijck bestraffen / ende daer van af te
staen vermanẽ/niet lyden en willen/ Maer sy veel meer
verstooten/verwerpen / excommuniceeren ofte bannen:
Ende soot ons moghelijck waer / ende die Overheydt
aen veelen plaetsen niet billijcker ende redelijcker en
waer/dan onser sommige syn/hen-luyden met Wijf en=
de Kinderen wel op den dijck setten souden : Wat sal
dan ten laetsten daer wt volgen ? Sullen wy ende on=
se nakommelinghen / oock beters te verwachten heb=
ben/dan wy onder het Pausdom/ende Hispanische in=
quisitie / hebben sien gheschieden ? Voorwaer Neen/
Jae het waer te besorghen / dat het noch ergher wor=
den soude/Ende dat Rehabeams Schorpioenen / aen
.1.Re.12.14. Salomons roeden plaetse wederom souden comen /.
Ende is die Sathan in voor-tijden Prior(by maniere
van spreecken)gheweest / dat hy ten laetsten Abt wor=
den soude/ Want gheen dinck(alsmen ghemeenlijck
seydt / ende oock die experientie Daghelijcks leerdt)
verbeterdt hem. Om dan sulcks Mannen-broeders
(soo veel moghelijck)te verhoeden ende te voorcomen/
soo behooren wy (als ghesevdt is) te waecken / ende
onse naerstigheydt te doen/dat sulcks niet en geschiede.
Ghy weet broeders / het ghemeen spreeck-woordt/*Prin-
cipijs opsta, sero medecina paratur, Cum mala per longas, inualuere
moras*. welcks te seggen is : Wilt ghy de siecte ontgaen/
so moet ghy int begin tegẽstaen/ Want so ghy toeuen
wilt te lang / sal die medecijn v vallen te bang. Het is
seecker ende onwederspreeckelijck / datmen een groot
quaedt / nimmermeer beter can verhoeden/ dan int be=
ghin : Daer barnt som-wylen een Dorp/ of oock wel
eene gheheele Stadt af/ welcks hette verhoedt conde
werden/soot cleyne vyer bewaerdt/ofte int eerste begin
noch smoeckende wtgeblust waer geworden. Menighe
Stadt

Stadt/Landt/Insel ofte Eylandt / gaet doort water te
niet/dat somtijdts met een seer cleyn conde gheblusche
worden/soo men die dijcke wel bewaerde/ende mit ge-
meyner handt/in tyden daer by gheweest waer/eer het
water synen loop beghost te nemen. Soo die Leeraers
tallen tyden trouwelijck ghewaeckt / haer ampt recht
bedient/ende die trompetten der Waerheydt/ met ope-
richeydt(den vyandt comen siende)gheblasen hadden/
so soude den duyuel/ sonder allen twyuel/sulcken grou-
welijcken schaden/inder Kercken niet ghedaen / noch
soedanighen grouwel des Pausdoms hebben aenrech-
ten connen. Soo wy daer nu oock int beghin waec-
ken/ende die waerheydt sonder aensien der Persoonen
segghen/predicken ende schryuen/Ons gheensins/noch
door voorspoedt/noch teghen-spoedt[men hoor-sy ofte
hoor-sy niet] daer van af schricken laten: So sullen wy
een seer groot quaet verhoeden/ ofte immers onse con-
scientie beuryden / ende onse siele behouden moghen m. m. Eze.33.a.
Daerom soe veel my aenghaet/ die ick die aller cleynste/
ende verachtste onder v allen ben / Hoewel my mijn
Ampt te bedienen ghenoech verhindert / ende mijnen
Gheest(soo veel Menschen doen connen / teghen het
wtghedruckte Woordt GODES)wtgheblust wordt/
ende mijn seer cleyn vermoeghen/my wel bekendt is/
als die welcke/door die experientie ofte ervarentheydt
gheleerdt heeft / wat dancks datmen is doende / syn
ampt trouwelijck bedienende/ende synen naesten voort
geene dat hem schadelijck is/waerschouwende / by die
ondanckbare Werelt(die welcke altoos voor die Kerc-
ke Godes aengesien syn wil)behaelt ende verdient: En-
de ick my oock een pondeken vanden HEERE ont-
fanghen te hebben / beuinde / voor sommighen van v
luyden/die welcke rijckelijcker van den HEERE be-
ghenadighet syn / ende veel ponden van hem ontfan-
ghen hebben: Soo en hebbe ick nochtans met ghoeder
conscientie/dat eenighe pondt / niet in een sweetdoeck
windelen/noch in die Aerde begrauen mogen / Maer

veel meer my schuldich bekendt / ende kenne my schul-
dich/dat selue mijns Heeren ende Godes profijdt / op
n. Luc.19.a/2 woecker wt te doen/ende die twee stuckelinckskens n/
met die Arme Vrouwe / inden GODES kisten [tot
mijns naesten dienst] te werpen: Ende so ick niet meer
en can/ten minsten v luyden / die ghy meer kondt ende
vermoecht/te vermanen om het gene/welcks ghy door
GODTS ghenade vermoecht/int werck te stellen.
Voor den Vyandt inder slacht synde/ werden die ghe-
ne noch billick ghepresen / die welcke [of sy selfs niet
soo bequaem syn/om te vechten/ ende den Vyandt te
veruolghen/by ghebreck van sterckheydt / ofte gherad-
dicheydt/doch benessen het ghene dat sy vermoeghen]
die ghene soo radder en stercker van lijue syn/ ernste-
lijck aen spreecken / toeroepen/ en tot dapperheyt ende
Manlijckheydt vermanen. Dewijl / Ick dan mijns
selfs kennende/ weedt hoe weynich dat ick vermach/
soo hebbe Ick nochtans v Luyden/ ten minsten toeroe-
pen/eñ om naerstich in v ampt te syn vermanen willen/
by-sonder doch/dat deesen aenwassenden quaden /int
eerste beghin ghestueret en gheweeret moghen wor-
o.1.Cor.12.37 Rom.12.a/5. den. Want onermits wy een Lichaem in Christo syn o/
ende door hem eens Gheestes deelachtich syn ghewor-
den: Bedienende daer benessens oock voor GODT
(hoe-wel die Wereldt sommighe van ons daer voor
niet en houdt)een Ampt inder kercken GODES/
tot volmaeckinghe der Heylighen / tot den werck
des dienst / Namelijck / tot stichtinghe des Lichaems
p.Eph.4.b 12 CHRISTI p. Soo ist immers oock billick/dat wy
ons nae den trouwen raedt des Heylighen Gheestes
alle daghe onderling vermanen / soo langhe het Huy-
q.Heb.3.b/12 den ghenoempt wordt / op dat niemandt onder ons
verhardt en wordt /door die verleydinghe der sonden q/
r.Heb.12.b15 noch die ghenade GODES en verachtere r. Dat nie-
mandt van ons(in aenmerckinghe / hoe die Wereldt
f.Joa.3.b/16. die duysternisse beminnende f / het licht niet lyden en
can / noch die Waerheydt wil hebben ghesepdt / Doo-

vende ende veriaghende / met die Godtloose Jesabel/
Eliam t ende die synen) het exempel van dē ontrouwen t.1.Reg.18.4/
Huyshouder int quade volghende/ denck / dat hy niet ende.19.a/2.
spitten noch deluen en can / ende te bedelen hem scha-
me v / ende alsoo om eener Handt-vol Gersten ende
beeten Broodts/den Naem onses GODES onthey- b.Luc.16.a/3
lighe x/synde als een stomme Hondt / die Loep ende x.Hese.13.19.
slapende/niet en can bassen / ofte-straffen y /Ende die y.Esa.56.10.
Vyandt Mensche onder dies come / saeyende syn on-
crupdt/onder die ghoede Tarwe z : Dat niemandt z.Mat.13.18
(segghe ick) van ons/het Swaerdt ouer het Landt co-
men siende/als een trouloose wechter ende Verrader
des Landts/stil-swyghende door die vingher sie / niet
eens die Trompetten blasende / noch ander-sins het
Volck waerschouwende / ende alsoo der verslaghen
Bloedt ten laetsten van synen handen gheeyscht mo-
ghen worden a. Ons werdt/Broeders/wel ernstelijck a.Hese.33.a8
beuolen / dat wy weder oprechten sullen / die traghe
handen/ende slappe knien/ende rechte ganghen maec-
ken sullen/met onsen voeten/op dat die kreupel niet af
en dwale/maer lieuer ghesondt werde b. Ons werdt b.Esa.35.a/3
beuolen / dat wy het Woordt predicken / tijdtlijck Heb.12.b/12.
ende ontijdtlijck / straffen / dreyghen ende vermanen
sullen / met alle lanckmoedicheydt en Leere : Wandt
daer sal een tijdt comen (seydt Paulus) dat sy die ghe-
sonde leere niet en sullen verdraghen / maer sullen na
haer eyghen begheerlijckheden Leeraers opgaderen/
als hen de ooren Jucken/ en sullen haere ooren van-
der Waerheydt af weynden / ende hen keeren tot
fabulen : Maer du (seydt hy) weest wacker in al-
len dinghen / lydt verdruckinghe/doet het werck eens
Euanghelisten / maeckt dyne beroepinghe seecker c. c.2.Thi.4.a2
Merckt/Broeders / dat hy seydt / maeckt dyne be-
roepinghe seecker. Waer-mede ? Met GODTS
Woordt te Predicken/ ende steedts aen te houden :

Want wy syn Broeders Christi deelachtich geworden/
d.1.Cor.4.a/2 soo verre wy trou syn *d*(welcks insonderheydt van al-
len Dienaers Christi geeyscht wort)ofte het beghinsel
e.Heb.3.b/14 des vertrouwens tot den eynde sterck houden *e*:Eñ sul-
len salich syn/so wy niet alleen wel beginnẽ/maer ooc
f.Mat.10.20 tot den eynde toe volherden *f*.So wy met Paulo eenen
goeden camp campen/den loop voleynden/dat geloo-
ue behouden/sal ons die Croone der rechtvaerdicheyt
oock bewaert syn *g*/so wy met den naerstigen knech-
g.2.Thi.4.a8 ten/ onse ponden op woecker/tot onses Heeren profijt
wt doen werden:Sullen oock aen ghenen Dage/die
seer genoechgelijcke stemme hooren. Wel goede eñ ge-
trouwe dienst-knecht/ ouer weynich heb stu getrou ge-
weest/ouer veel salick dy setten/gaet in tot die vreuch-
h.mat.25.21. de dijns Heeren *h*. Maer in dien wy met den lueyen
i.Mat.25.25 Dienst-knecht/wt vreese/ons pont begrauen *i*/ofte mit
den boosen Dienstknecht/ in onser herten seggen wer-
den:Mijn Heere vertreckt te comẽ:Ende begosten on-
se mede-dienst-knechten te slaen/eñ te eeten eñ te drinc-
ken/met den dronckaerts.So sal die Heere comen/ten
dage/als wy hem niet en verwachten/eñ ter uren/ die
wy niet en weten/eñ sal ons in stucken houwen/eñ sal
onse deel met den geueynsden stellen/daer weeninge eñ
k.mat.24.e48 knersinge der tanden wesen sal *k*: Eñ aller onser vroo-
micheydt/die wy gedaen hebben/ sal niet gedacht wor-
den/maer in onser boosheydt/die wy doen/sullen wy
l.Yese.33.b13 steruen moeten *l*.Om dan sulcx te voorcomen broeders/
so ist immers nootsakelijck/dat wy so lange het huydẽ/
den dach der ghenaden/ende die aengename tijt is/ ons
onder malcanderen vermanẽ/eñ tot het goede vervoor-
deren. Eñ hoe-wel ick nu Mannen-broeders/dese ver-
maninghe alleen aen v luyden te doen/my hebbe ver-
stout/niet eens twyuelende/of ghy sult de selue/met so-
daniger herten opnemen/gelijck sy van my geschreuen
is/ Namelijck/met een goet eñ eenvoudich Christelijck
gemoet/sonder schalcx ooge:So hebbe ick nochtans die
selue/beneffens eenen yegelijcken diet belieuen sal/ooc
onsen

onsen medebroederen /ende medewerckers int Woort/
noch ter tijt met partydichept/eñ ontydighen yver ghe=
drevven syn/te lesen genen willen/in hopeninghe/of mis=
schie die Heere/(die wt genade/ die dwase des werelts/
die onedele / het verachte/eñ het gene dat niet en is/ver=
kiest/om dat gene dat wijs is te beschamen/eñ dat yet
is te niet te maecken m) sommighen dit lesende/een na m.1.Co.1.27
dencken geven wilde/ om haer partydicheydt ende on=
bedachten yver /ende in haren oogen goet/maer in der
Waerheydt quaet voornemen ende dryven/ wilden la=
ten varen: Haer ampt bedencken/ eñ haer selfs met ha=
ren eyghen voet metende/dat is / haer selfs recht ken=
nēde/ haer niet meer Authoriteyts toeschryvē/noch toe=
schryven willen laten/dant betaemt. Welcx doēde / salt
God aengenaem syn/eñ grootelicx tot stichtinge onses
naesten/ tot onderlinghe liefde / tot minderinghe van
partydichept eñ secten/tot wederoprechtinge vandē ge=
vallen eñ gheergerden te voorcomen/datmen niet sne=
ven/vallen/eñ met waerheyt hem ergeren moge / eñ in
somma tot allen goeden/tijtlijcke eñ eewige ruste ende
vrede dienen. Eñ hoe-wel ick niet en twyvele / of dese
myne slechte vermaninge sal van velen niet alleen/niet
aengenomen/ maer oock veracht/bespot/eñ als Yyber=
tinisch/vrygeestich/eñ als van eenen ongeleerden ende
verworpen mensche ghecomen synde/geoordeelt eñ ver=
doemt werden: So en salt my doch niet verdrietē/by so
verre ick alleen noch sommighen daer met sal dienen /
ende een Christelijck nae-dencken/sal na laten moe=
ghen. Ick ben (seydt Paulus)allen/al ghewoorden/om n.1.Co.9.22.
dat ick immers sommighe ghewinnen soude n. Heeft
hem dan Paulus moeten ghenoeghen laten/ aen som=
mighen/dewijl hy alle niet winnen en conde: waerom
soude ick (gheen Apostel[maer die gheringste onder al=
len Predicanten ende Leeraren] synde)my niet genoe=
ghen laten / so ick alleen sommige hier mede soude mo=
gen dienen. Maer dat ick nu dit aen v schryvende/broe=
ders/mynen naem niet en spelle/ is niet gedaen daerom

(gelijc het van sommigen quaetwilligẽ soude mogẽ ge-
duydet werden) dat ick t'licht vlieden/ te voorschijn niet
en souden durnen comen/ als eẽ quade conscientie heb-
bende/ min dan die Waerheydt ghescreuen/ ofte ye-
mant gelastert te hebben: Oft dat ick voor eenen soeda-
nigen niet aengesien ofte ghehouden syn wilde/ als ick
my voortijts geweest te syn/ bouen bekent hebbe. Want
dat het die waerheyt is/ sult ghy met allen anderẽ [van
partydicheyt gevrijt synde] dit lesende (als ick niet en
twyuele) selfs getuyghen moeten. So en lastere ick ooc
niemant/ noch ghedencke gheener persoonen/ Kercken/
of Kercken-dienarẽ int particulier ofte bysonder/ maer
v luyden met mijn selfs vermanende/ om te waeckẽ/ eñ
in onsen Ampt naerstich te syn/ dat die Sathan syn li-
stige practijcken niet te werck en mach stellen/ aen der
Kercken Godes/ om die selue te vernielen. So segge ick/
dat hy den ontydighen eñ onryppen verkeerden yuer eñ
vierichteyt/ van sommigen onsen mede-broeders eñ me-
de-werckers int Woort/ daer toe onderstaet te gebruyc-
ken/ eñ alreede gebruyct/ int gene als bouen verhaelt is.
So wie hen nu hier niet schuldich en kent/ ghelijck ghy
onpartydige Mannen ende Broeders doet/ die hebben
den Heere voor syne ghenade te dancken/ ende hebben
haer deses niet aen te nemen. Maer ist sake dat yemant
daer ouer cryten of roepen wert/ die sal met der daet te
o. Pro. 27. a. 6 kennen geuen/ dat hem op syn seer getast/ eñ hy daerom
lieuer hebbe/ het bedriegheliјcke kussen der haters/ dan
des liefhebbers slagen o/ die het recht ende trouwelijck
meent. Ooc is het verre daer van/ dat ick voor eenẽ so-
danigen [die voortijts/ door onwetẽheyt/ eñ ontydigen
yuer gedwaelt heeft] niet aengesien eñ ghehouden syn
wilde/ ja dat ick het ooc veel meer voor eere/ eñ prijsens
.1. Thi. 1, 13. waerdich achte: Wandt ist sake/ dat Paulus hem ee-
nen Lasteraer/ ende veruolger van Christo gheweest te
syn/ te bekennen niet en schaemt p: Noch der Chorin-
theren schande/ van Paulo voorghehouden werdt/
dat sommige van hen/ Hoereerders/ afgodendienaers/
ouer-

ouerspeelders/onreynschen/by mannen legghende/die-
nen/gierigaerts/dronckaerts/lasteraers/roouers ende
dergelijcken geweest warẽ/ouermits sy afgewasschen/ q.1.Cor.6.10.
geheylicht eñ gerechtvaerdicht waren/in den naem des
Heeren Jesu/eñ inden Gheest onses Godts q: Waerom
soude ick my dan schamen te bekennen/het gene dat ick
inder tijt van mijn onwetenheyt(al waer ick nochtans
beter hadde behooren te weten)gedaen hebbe? Daerom
gelijck ick hier van/also soude ick ooc wt tʼherte gront
(dat weet Godt)van alle het gene[daer van sommighe
my sonder reden/eñ bewijs der Schriftueren/ qualijck r. Mat.5.b11
te gevoelen/beschuldigen/ende mynen naem als quaet Luce.6.c/22.
verwerpen r/my der eewiger salicheyt/ eñ gemeẽschap
die wy in Christo Jesu hebben/ onwaerdich achten]
mijn schult te bekennen(so ick my schuldich wiste)niet
schamen. Want het is Menschelijck(als eener vanden
ouden seyt)vallen/eñ Duyuels blynen legghen: Maer
schult te bekennen/ daer Godes woort eñ onse eyghen
conscientie ons niet beschuldicht/ is niet schuldt beken-
nen/maer veel meer/oms buyck/ ofte tijdtlijcker eeren
wille/hypocrisieren ende veynsen: Daerom wil ick lie-
ner(so langhe het den Heere so behaecht)mijn versma-
denisse mit gedult dragẽ/dan om by der werelt eñ som-
migen partijen/groot eñ gheacht te syn/mit den monde
anders bekennen/dan ick in mijnder herten ben gevoe-
lende. Maer dat ick mynen naem niet en spelle/geschiet
om wettelijcke reden my daertoe bewegende/niet van
nooden om hier te verhalen. Ende wat is daer oock
aen gelegen broeders/ouermits men doch niet op dẽge-
nen die wat seyt ofte schrijft/ maer opt gene dat geseyt
ende geschreuen wort/behoort te sien eñ te merckẽ/ Om
so het die Waerheydt is/aen te nemen / of ist onwaer-
heyt te laten varen. Doch soe yemandt so begeerlijck
waer den seluen te weten / sal hijdt wt desen mynen
slechten stijl ofte manier van schrijuen/ende wt den Let-
teren hier bouen voorghestelt/vernemen moghen.

Een Salutatie.

Eersame/seer weerde Mannen ende Broeders/ di
HEERE der heercrachten/die GODT des Hemel
rijcks ende aerdtrijcks/wil v luyden/ al te samen / om
syns eengheboozen Soons / onses eenighen hoogh
Priesters/ Leermeesters ende Hemelschen Coninck
willen / met synen Heylighen Gheest reghieren/ en
de van daghe tot daghe meer ende meer aen den in
wendighen Mensche verlichen ende versterc-
ken/tot sijns Goddelijcken naems eere /
tot stichtinghe ende opbouwinghe
van syne Kercke/ende uwer ey-
ghener welvaert ende eewi-
gher salicheydt/
Amen.

Den vijfden Januarij/Anno.
1584.

FINIS.

